

Innst. S. nr. 89

(2001-2002)

Innstilling fra næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 1999 og 2000

St.meld. nr. 8 (2001-2002)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Fiskeridepartementet legger med dette frem melding om gjennomføring av lov av 14. desember 1951 nr. 3 om omsetning av råfisk (råfiskloven) og lov av 27. april 1990 nr. 9 om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer (fiskeeksportloven), samt relevante temaer knyttet til forvaltning av denne lovgivning. Meldingen omfatter perioden 1999 og 2000, samt enkelte saker fra 2001. Salgslagenes virksomhet kommer til uttrykk gjennom vedleggene hvor styrets beretninger er inn tatt. Videre gis det en redegjørelse for gjennomføringen av eksporten. Utdrag av årsmeldingene for Eksportutvalget for fisk er vedlagt meldingen.

Gjennomføring av førstehåndsomsetninger

I meldingsperioden har det ikke skjedd noen endringer i salgslagsstrukturen. Det eksisterer i dag fem salgslag i hvitfisksektoren og ett i pelagisk sektor: Skagerrakfisk, Rogaland Fiskesalgslag, Vest-Norges Fiskesalgslag, Sunnmøre og Romsdal Fiskesalgslag, Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag.

Utenlandske landinger i Norge utgjorde i 2000 ca. 25 pst. av all omsetning gjennom salgslagene målt i verdi. Landingene er av stor betydning for fiskeindustriens råstoffbehov og domineres av russisk fanget fisk som landes i de nordligste fylkene. Alle utenlandske fangster som landes i Norge, er nå etter forskriftsendring omfattet av salgslagenes omsetningsrett. Dette gjelder uavhengig av om fangsten tidligere har vært omsatt på sjøen til norsk eller utenlandsk kjøper. Bare dersom den utenlandske fangsten har vært landet i utlandet før landing i Norge, vil omsetningsretten bortfalle. Slike tilfeller defineres som import.

Råfisklovens system innebærer at fangster som er landet i Norge ikke kan føres ut av landet, dersom de ikke i første hånd er omsatt gjennom eller med godkjenning av et salgslag. Det foreligger således et tran-

sittforbud. Under EØS-forhandlingene var adgangen til transitt diskutert uten at man avklarte en konkret løsning. EU hevdet at Norge ikke kunne nekte EU-fartøy å lande fisk i Norge for videre transport over norsk landterritorium til EU. Danmark klaget 22. desember 2000 til Europa-Kommisjonen med påstand om at det norske transittforbudet er i strid med protokoll 9 til EØS-avtalen og innebærer en ulovlig vridning av konkurransen. Sverige leverte tilsvarende klage 23. april 2001. Kommisjonen har foreløpig, slik det har fremkommet i møter, tiltrådt denne oppfatningen. Det er i sakens anledning i mai 2001 overlevert to PM til Kommisjonen. Foreløpig avvendes Kommisjonens respons. Samtidig pågår det en dialog for å finne praktiske løsninger.

For å drive omsetnings- og ressurskontroll anvendes sluttseddel. Denne skal underskrives idet fangsten blir omsatt, og fisker og kjøper skal signere samtidig. Fryselagerordningen innebærer at det kan gå lang tid mellom tidspunktet når fisken fanges og når registreringen av uttaket skjer gjennom omsetningskontrollen. Det har pågått arbeid i fiskeriforvaltningen for å få regulert dette gjennom revisjon av eksisterende regelverk. Nødvendige lovhjemler er etablert og forslag til innføring av landingsseddel er under utarbeidelse.

Salgslagene kan innføre midlertidige forbud mot fangst eller påby innskrenkninger i fisket. I meldingsperioden er det ikke anvendt reguleringer utover det som er normalt.

Lov om registrering som kjøper i første hånd av råfisk m.v. trådte i kraft 1. januar 1998. Loven oppstiller forbud mot å kjøpe råfisk som er omfattet av råfiskloven, uten å være registrert i Fiskeridirektoratets register over førstehåndskjøpere. Alle som oppfyller nærmere fastsatte objektive vilkår og som søker om det, har rett til å bli registrert. Det er registrert i overkant av 550 kjøpere i registeret. Det er behov for kla-

rere regler for håndtering av kjøperregistreringene, både for å legge til rette for næringsutvikling på området og for å ivareta ressurskontrollen i tilstrekkelig grad.

I meldingsperioden har debatten om medlemskapsordningen i Norges Råfisklag blitt videreført. Representantskapsmøtet 2000 vedtok endringer i vedtektene. Disse ble oversendt Fiskeridepartementet og godkjent. Departementet forutsetter imidlertid en videreutvikling og ytterligere forbedring av dagens bestemmelser slik at Norges Råfisklag i størst mulig grad organiserer sitt virke gjennom en likebehandling av medlemmene.

Kontroll

Det er i dag oppnevnt kontrollører i samtlige seks fiskealagslag. Kontrollørenes viktigste funksjon er å føre kontroll med at den forvaltningsvirksomheten som salgslaget utøver, er i samsvar med gjeldende regelverk. Kontrollørenes rapporter har ikke ført til oppfølging fra Fiskeridepartementet.

Høsten 2000 ble preget av sterk fokusering på ulovligheter og brudd på regelverket i fiskerinæringen. Både fiskere og kjøpere ble beskyldt for juks. Departementets møte med næringen ga startskuddet til en felles innsats for ta et oppgjør med ulovlighetene som ble avdekket.

Gjennomføring av fiskeeksporten

Fiskeeksportloven regulerer spørsmål i tilknytning til eksport av fisk og fiskevarer. Eksportutvalget for fisk forvalter myndighetsoppgavene som følger av loven og avledet regelverk. Eksportutvalget er underlagt Fiskeridepartementet og er rådgivende organ i spørsmål som angår eksport. Virksomheten finansieres ved en årsavgift og en avgift på all eksport av fisk og fiskevarer. Samlet budsjett for 2001 er på 443,5 mill. kroner. Av Eksportutvalgets midler går 83 pst. til markedsføringstiltak og profilering av norsk sjømat i inn- og utland. En betydelig andel av Eksportutvalget for fisk sin virksomhet finansieres av den økte eksportavgiften på eksport av laks til EU som følger av Lakseavtalen av 1997. Avtalen utløper sommeren 2002. Nivået på Eksportutvalgets virksomhet framover vil i stor grad avhenge av hva slags regime Norge og EU enes om.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fosli og Aud Gaundal, fra Høyre, Silja Ekeland, Ivar Kristiansen og Michael Momyr, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstre-

parti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Olaf Gjedrem og May-Helen Mølvær Grimstad, og fra Senterpartiet, Marit Arnstad, er opptatt av fiskerinæringas store bidrag til verdiskaping, viktige arbeidsplasser og avgjørende betydning for bosettinga langs kysten.

Komiteen har merket seg at utenlandske landinger i Norge utgjorde 25 pst. av all omsetning gjennom salgslagene i 2000, og at disse således er av stor betydning for fiskeriindustrien - særlig i de nordligste fylkene.

Komiteen registrerer at Sverige og Danmark har klaget det norske transittforbudet til Europa-kommisjonen, og at Kommisjonen har tiltrådt disse landenes oppfatning.

Komiteen har videre merket seg at det blant annet på denne bakgrunn er levert to PM til Kommisjonen med forslag til løsning på dette spørsmålet.

Komiteen understreker betydningen av at dette spørsmålet løses, og ber departementet orientere på egnet måte om den videre utvikling i saken.

Komiteen viser til at høsten 2000 var preget av sterk fokusering på ulovligheter i fiskerinæringa, hvor både fiskere og kjøpere kom i søkelyset for juks.

Komiteen har merket seg de virkemidler departementet har igangsatt, og at signaler fra næringa tilsier at disse hadde en umiddelbar, avskrekkende effekt.

Komiteen forutsetter at utviklingen fortsatt følges nøye.

Komiteen har merket seg den store betydning som norsk fiskeeksport har, og at verdien av denne i 2000 utgjorde 31,4 mrd. kroner, noe som var en økning i forhold til 1999.

Komiteen har med bekymring mottatt signaler om at det for laks er en eksportnedgang i 2001, og ber om å bli orientert om dette på egnet måte.

Komiteen viser videre til at markedsinvesteringene gjennom Eksportutvalget gir god effekt for næringen, og at en analyse konkluderer med at næringen får 3 kroner igjen for hver krone som investeres i markedsarbeidet for laks i EU.

Komiteen ser med tilfredshet på dette resultatet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

St.meld. nr. 8 (2001-2002) - Om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 1999 og 2000 - blir lagt ved protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 14. februar 2002

Olav Akselsen
leder

Bendiks H. Arnesen
ordfører

Ivar Kristiansen
sekretær